

Život

Mladi već desetljećima s otoka isključivo odlaze. Ovo su priče ljudi koji su došli, i to na mali Ist

Grupa mladih ljudi objašnjava zašto su odabrali živjeti među stotinjak stanovnika otoka Ista

FOTO: Igor Auferber

[Barbara Matejčić](#) 16. 12. 2020. 272 preporuka

Goranu Josifovskom u zimske mjesece vrijeme odlučuje što će taj dan raditi. Ujutro kada se probudi, prvo pogleda kroz prozor. Ako je lijep dan, onda radi u vrtu, sređuje barke za ljeto,

možda nešto građevinskih radova ako **Zlatku** treba ruka. Ide i na ribe, sad još traje sezona liganja. Ako je loše vrijeme, zatvara se u baraku i izrađuje suvenire od drva, sprema se za ljeto.

Mada pandemijska, i prošla sezona je bila dobra. Ljeti radi u marini koja je u nadležnosti Županijske lučke uprave Zadar. Zimi što nađe, a uvijek nađe nešto. Goran živi onako kako su ekonomije otoka nekoć: izvori prihoda moraju biti različiti kako bi se moglo preživjeti i kako bi se izbjegla kriza ako propadne jedan posao.

Goran Josifovski
Foto: Igor Auferber

Otok kao izbor

Goran s 38 godina spada u malu skupinu najmlađih među stotinjak stanovnika otoka Ista. Prema zadnjem popisu ih je ukupno 182, ali od onda neki nisu više među živima, a neki i ne žive stalno na otoku. Kada ga pitate zašto se prije tri godine doselio na Ist, gdje mu je obiteljska kuća i gdje je proveo sva svoja ljeta, ali nikada prije nije živio tu, reći će jednostavno: “Zato što je lijepo“. I jest lijepo. Ist je mali, vanjski otok zadarskog arhipelaga, s jednim naseljem u središnjem, najužem dijelu otoka i izlazima na dvije uvale – Široka i Kosirača.

Sačuvan od prevelike izgradnje, pitom i skladan, lako vas može nagnati da, poput Gorana, tu poželite ostati. No, kao i s drugih, naročito manjih otoka, ljudi, a pogotovo mlađi, već desetljećima s Ista odlaze, a ne dolaze. Zato smo došli u kasnu jesen razgovarati s onima

kojima otok nije ni fantazija, ni nužnost ni starost, već izbor. I razgovaramo o onome što im otežava, a i onemogućava život na otoku, jer ljepotu o kojoj govori Goran lako je razumjeti.

Nesretna veza sa Zadrom

Goran je iz Splita. U Zadru je diplomirao latinski jezik i filozofiju, predavao je u školama na zamjenama i kada ga je već umorio i život u gradu i ta nestalnost posla, odlučio je da će radije onda biti tamo gdje mu je oduvijek bilo najljepše. Od prije dvije godine je i član mjesnog odbora Ista i u stalnoj je dopisnoj i nesretnoj vezi s Gradom Zadrom, kojem Ist administrativno pripada.

Hodamo mjestom i Goran nam pokazuje što to znači. Dvije godine traže od Grada da se popravi jedan dio puta uz more. Uz slabu javnu rasvjetu i dotrajale puteve, mjesto može biti opasno za kretanje noću starijim Iščanima.

“Konačno je prije dvadesetak dana došao radnik s bagerom, prekopao put i ostavio ga sasvim razrovanoga. Kada će ga dovršiti, ne znamo. Kada su se prije desetak godina obnavljali plaža i put, to je napravljeno kao da su poslali učenike prehrambene škole da malo vježbaju. Da mi imamo ikakvu autonomiju i budžet, sami bismo se organizirali i to napravili brže, kvalitetnije i jeftinije. Većina je puteva na otoku ionako izgrađena radnim akcijama.

Otok bez vode

Nekadašnja je mjesna zajednica imala svoj budžet i s tim su mogli ponešto napraviti, a sada smo mi u mjesnom odboru kao mala djeca koja moraju moliti mamu i tatu da im kupe sladoled. Ne možemo dobiti ni nešto stabala da ih posadimo“, kaže Goran. Idemo dalje i pokazuje nam nešto što je trebalo biti rampa za ulaz u more osobama s invaliditetom, a izgleda kao potonuli mul obrastao sklizavim travama na kojemu se lako može slomiti barem koja kost.

Ovo je trebala biti rampa za ulaz u more za osobe s invaliditetom Igor Auferber

No Ist ima i većih problema od puteva, rasvjete i stabala. Otočka gusterna je već godinama prazna. Nekoć je njom upravljala Poljoprivredna zadruga i kada ju je trebao preuzeti zadarski Vodovod, nastao je birokratski spor koji se prelomio tako da vode nema. Privatne kuće većinom imaju svoje gusterne, ali vode nema ambulanta, liječnikov stan, pošta, jedini kafić koji radi zimi pa ni vatrogasci.

Problem nautičkog nereda

Grad kaže da ne mogu ništa jer je stvar do Vodovoda, Vodovod kaže da nije do njih, nego do Grada, prepričava Goran i kaže da je problem premošćen tako da za ambulantu "krađu" vodu od svećenika koji na otok dolazi jednom tjedno, a vatrogasci se mole Bogu da ne bude požara.

Drugi veliki kažin na otoku je nautički nered u glavnoj išćanskoj uvali Široka. "Ovdje ljeti bude po dvjesto brodova samo na sidru. Ovo je jedna od najljepših vala na cijelom Jadranu, to će vam reći bilo koji ozbiljniji nautičar, i tu je bilo koncesijsko polje s bovama. Dakle, nautičari se sigurno vežu na bove, plate vez, država dobiva novac od koncesije, odvozi se smeće s brodova, dvoje ljudi radi i sve je organizirano.

A onda je Grad Zadar ukinuo koncesiju jer mijenjaju prostorni plan, ali nikako da ga donesu, a mi od svih tih nautičara imamo samo kaos." Idemo dalje, poviše mjesta gdje su oronule nekadašnje vojarne JNA. Postoji plan da pripadnu Sveučilištu u Zadru i da se koriste za terensku nastavu, razne seminare i radionice. Još ništa od toga.

Bivša vojarna JNA Igor Auferber

Proširena familija

Goran nam pokazuje mini kompostanu za biorazgradivi otpad koja je tu nedavno postavljena, a većinski je financirana u sklopu Europskog fonda za regionalni razvoj. Kompost bi se trebao koristiti u poljoprivredi i sve to dobro zvuči, no kompostana treba struju, a postavili su je na mjestu gdje nema struje. Goran sliježe ramenima i već može čuti razgovor između Čistoće i HEP-a o prebacivanju odgovornosti.

Spuštamo se nazad prema moru i nadalje slušamo što bi Grad Zadar trebao, a ne radi, a što je pak mjesni odbor napravio s pet tisuća kuna koliko je dobio ove godine. “Pitali smo Iščane što bi htjeli pa su nam rekli da treba groblje spasiti od divljih koza i ovaca koje tamo brste cvijeće i obavljaju nuždu. Odakle nam divlja stoka? Kako su umirali stari koji su imali nešto koza i ovaca, tako se o njima nije imao tko brinuti i puštene su na slobodu. Dobro im je, množe se i povremeno nam rade nered.

Ali ne više, jer smo podigli zid uz groblje. Da dobijemo 100.000 kuna godišnje, napravili bismo koliko Grad za milijun, a što je još važnije – stvarno bismo napravili“, kaže Goran. Grobljem bi trebala upravljati gradska firma Nasadi, kao što bi i gustomnom trebao upravljati Vodovod, ali se to ne događa pa Iščani sami vode računa i o groblju i o ukopima. Iščani s kojima smo razgovarali redovito spominju da su složni i znaju se samoorganizirati. Na otoku žive kao proširena familija.

Vjenčanje nakon 30 godina

Savka (31) i **Zlatko Maračić** (39) najmlađi su bračni par koji živi na otoku. Razgovaramo pred kućom koju je Zlatkov pradjed sagradio, a Zlatko je renovira. Zlatko je rođen i odrastao na Istu, školovao se i radio na kopnu i onda se na pragu tridesetih vratio na otok. Savka je pak Ogulinka koja je živjela u Lovranu, a za Ist je prvi put čula 2015. kada je tu prihvatila sezonski posao. Zlatko je bio prva osoba koju je vidjela kada je brod pristao na otok.

Senka Maračić
Igor Auferber

Godinu poslije su se vjenčali i kaže da je to bilo prvo otočko vjenčanje nakon gotovo 30 godina. Zlatko je nastavio stoljetnu obiteljsku tradiciju u građevini i ima prilično posla. Ne gradi se puno novoga, ali se stalno nešto obnavlja. Savka kaže da bi htjela raditi, ali nema posla izvan sezone, a i imaju četverogodišnje blizance koje nema tko čuvati.

Zlatko Maračić
Igor Auferber

Što ih, na kraju, odvuče s otoka?

Kada je Zlatko odrastao, u školi je bilo petnaestak djece, a za rata i puno više. Škola već dugo ne radi i njihovi su blizanci zapravo sami. “Djeci je ovdje lijepo, ali ćemo zbog vrtića, socijalizacije i raznih aktivnosti nas troje morati preseliti u Zadar. Ovdje im ne možemo ponuditi ništa osim ljepote“, kaže Savka. Zlatku pak ništa ne nedostaje s kopna, dapače, kaže da mu i sam nečisti zrak u gradu smeta, guši ga.

I **Mariju Levačić** (33) i **Antu Komaća** (37) roditeljstvo je odvuklo s otoka. Ovog rujna su se s Ista preselili u Zadar da bi im curica od godinu i pol mogla ići u vrtić. Zapravo, da Marija može raditi dok je dijete u vrtiću. Da nije toga, ne bi im padalo na pamet da napuste otok. Oboma im je posao takav da mogu živjeti bilo kuda.

Ante Komać i Marija Levačić s curicom
Igor Auferber

Ante je u svojoj obitelji treća generacija pomoraca na jahti, što je stara išćanska tradicija, a Marija je slikarica koja uglavnom crta digitalno. Studirala je u Firenci, a Ante u Rijeci, oboje znaju što je život u gradovima i Ist im je bio izbor. No sada će taj izbor svesti na vikende i ljeta dok im dijete ne odraste. Tada će se, sigurni su, vratiti živjeti na Ist.

Liječnik koji se vratio iz Amerike

U nedjelju navečer u buffetu u sklopu Poljoprivredne zadruge na velikom je televizoru nogometna utakmica utišanog zvuka. Trojica starijih muškaraca sjede svaki za svojim stolom i šute. Čuje se samo zvuk frižidera. Otok je ponovno pust nakon što je za dvadeset i jednu milju udaljeni Zadar otišao katamaran s vikendašima. Razgovaramo s **Velimirom Vukom** (39), čiji su roditelji liječnici otišli u Ameriku iz Hrvatske kada je imao deset godina dok se on vratio iz Amerike u Hrvatsku da bude liječnik.

Dr. Velimir Vuk, foto Igor Auferber

Zadnje tri i pol godine je kao liječnik opće medicine zadužen za Ist i Molat. Tražio je baš posao na otocima. Radi sve što treba, nekad je patronažna sestra, nekada mrtvozornik, ide u kućne posjete, ljeti se najviše bavi upalama uha, a zimi su njegovi najčešći pacijenti umirovljeni pomorci radom istrošenih zglobova. Covid-19 nije zabilježen na otoku. Doktor ne zna do kada će ostati.

Amerika ga je naučila na mobilnost, no ne žuri mu se. Ima dobar posao, može se posvetiti pacijentima, što mu je važno, kao i da nema puno stresa. Kao i Goran, kaže da je za život na otoku važno da možeš biti sam sa sobom: “Moraš biti stabilan i ne tražiti puno – uživati u moru, šetnji, razgovoru.”

[Ante Komać](#), [Goran Josifovski](#), [ist](#), [Marija Levačić](#), [otok Ist](#), [Senka Maračić](#), [Velimir Vuk](#), [Zlatko Maračić](#),

[Impressum](#) [Oglašavanje](#) [Kontakt](#) [Karijere](#) [Uvjeti korištenja](#) [Pravila o privatnosti](#)